

نابرابری‌های اجتماعی مسیر تخریب رژیم رودخانه‌ها را افزایش می‌دهد

جامعه‌شناسی سیلاب

که بذر گیاهان در آنها وجود دارند و در نتیجه پیدایش و تقویت پوشش گیاهی، و اثر تغذیه آبخوان‌ها، شماری از ثمرات سیلاب‌هاست. سیلاب زمانی به مشکل تبدیل می‌شود که سکونتگاه‌ها و جمعیت‌های انسانی، تأسیسات و زیرساخت‌ها را تهدید و تخریب می‌کند.

هر رودخانه‌ای رژیمی دارد که برآمده از تغییرات زمانی در میزان آورد آب رودخانه است. وقتی آب رودخانه به علل مختلف-از جمله کاهش بارش‌ها، سدسازی یا برداشت آب در بالادست-کاسته می‌شود، رودخانه به حجم و گستره کمتری تقلیل می‌یابد؛ و وقتی به هرعلتی از جمله افزایش بارش‌ها یا رهاسازی عمده آب از سدها، افزایش آورد آب رخ می‌دهد، گستره رودخانه بیشتر می‌شود. رودخانه‌ها، موجودات زنده‌ای هستند که بر اثر عوامل مؤثر بر رژیم رودخانه و جابه‌جایی‌های تدریجی مسیر رودخانه، حریم و مرزهای‌شان تغییر می‌کند. رودخانه می‌تواند مرزهای مختلفی

یکی از سیلاب‌های سال ۱۳۹۸ که استان‌های مختلف کشور را فرا گرفت، رئیس‌جمهوری هیأتی را برای بررسی سیلاب‌ها و علل بروز آنها مشخص کرد. نفراتی از اعضای هیأت در زمینه‌های علوم اجتماعی و ارتباطات تخصص داشتند و شاهد بودم که بارها این سؤال در محافل علمی و دانشگاهی مطرح شد که بررسی پدیده سیلاب، علل بروز، مدیریت لحظه بحران و پیامدهای آن به علوم اجتماعی چه ارتباطی دارد؟ گزارش ملی سیلاب‌ها که منتشر شد نشان می‌داد که سیلاب در علل بروز و هم در متغیرهای مؤثر بر مدیریت سیلاب، پدیده‌ای بشدت بین‌بخشی، بین‌سازمانی و بین‌رشته‌ای است. یکی از دشواری‌های مدیریت علل و پیامدهای سیلاب نیز به همین خصیصه آن برمی‌گردد. من در اینجا می‌خواهم فقط یکی از ابعاد مربوط به سیلاب و مدیریت آن را مختصر تحلیل کنم تا وجه اجتماعی-سیاسی آن آشکار شود، اما پیش از ورود به وجه اجتماعی سیلاب، باید مختصری درباره وجه طبیعی سیلاب گفت.

محمد فاضلی

جامعه‌شناس

شدن آن در زمین‌های اطراف رودخانه است که به‌طور معمول خشک هستند. البته سیلاب به خودی خود پدیده‌ای طبیعی است که اثرات حیاتی و محیط‌زیستی مثبت زیادی دارد. پیدایش دشت‌های حاصلخیز ناشی از آبرفت‌های سیلابی یا آبرسانی به زمین‌هایی

سیلاب انواعی دارد و سیل‌های ناشی از رودخانه، سونامی و رویدادهای ساحلی، سرریز آب در مجاری آب شهری، و سیل‌های ناشی از بارش‌های شدید در زمان کوتاه را شامل می‌شود. سیل رودخانه‌ای، نتیجه پر شدن مسیل و مجرای آب رودخانه و سرریز